

112 Gras-erwten of gerst-erwten

Gerst of gras-erwten vs. gras-klaver

Erwten staan als eiwitgewas erg in de belangstelling de laatste tijd. Cebeco promoot al een aantal jaren het mengsel Protasil (gerst-erwten) en Barenbrug is vorig jaar gekomen met een gras-erwten variant (Barprolin). Gangbaar hebben deze gewassen veel aandacht, voornamelijk omdat er McSharry premie kan worden verkregen op de gewassen en omdat het Minas technisch goed uitpakt vanwege de stikstofbinding. De vraag komt op: is het voor de biologische veehouderij ook interessant? Is het niet veel eenvoudiger om een goede gras-klaver te telen? In veel gevallen wel. De gangbare redenen om erwten te verbouwen gaan voor de biologische teelt niet op. Sinds 2002 is met behulp van de voederleguminosen-regeling ook op biologische grasklaver, premie te verkrijgen en grasklaver bindt minstens net zoveel stikstof als een gecombineerde erwtenteelt. Het voornaamste verschil voor de biologische teelt zit hem in de voederwaarde. De teelt van graan/gras-erwten geeft naast een mooie eiwitproductie ook het nodige zetmeel en vooral dat laatste doet grasklaver niet. Daar staat echter tegenover dat erwten veel kritischer zijn op de kwaliteit van de grond. Erwten kunnen alleen op de beste percelen worden verbouwd. De erwten kunnen slecht tegen natte en koude voeten, maar kunnen ook slecht tegen droogte. Vogelschade bij inzaai en het onkruidvrij houden van de gewassen vragen ook aandacht. Daarnaast kan het product niet zoals graan-GPS of snijmais worden gebruikt als correctie op het eiwitoverschot in de zomer- en najaarskuilen. Erwten lijken daarom vooral een interessant gewas voor die veehouders die moeite hebben om een klaverrijke grasklaver te telen.

Een voorbeeld uit de praktijk

Herman Nieuweweme (biologische melkveehouder in Weerselo, Ov.) was vooral geïnteresseerd in de teelt van grasklaver-erwten. Hij wilde de teelt gebruiken om een mooi ruwvoer te verkrijgen en tegelijkertijd zijn grasland te vernieuwen. Voor de vergelijking heeft hij naast grasklaver-erwten ook gerst-erwten en gerst gezaaid. De teelt van gerst is helaas mislukt. De opbrengst valt Herman niet tegen, hij wil er wel mee door. Verbeterpunt voor de volgende keer is de onkruidbestrijding in met name de grasklaver-erwten. De onkruiddruk was erg hoog in vergelijking tot gerst-erwten. Met name op plekken waar de bodemstructuur slechter is, zoals op de kopakkers. Erwten blijft een bodemstructuur gevoelig gewas. Herman heeft het idee om de volgende keer grasklaver pas na een aantal keren eggen door te zaaien om zo de onkruiddruk te verminderen, de zaai breedte van de erwten moet dan richting de 25 cm zijn. Waar de grasklaver relatief slecht is aangeslagen blijkt de zode, die onder de grasklaver-erwten vandaan is gekomen, erg open en bevat nog veel onkruid. Daarbij moet wel opgemerkt worden dat de weersomstandigheden van dit jaar erg uitzonderlijk waren en niet te vergelijken met andere jaren.

In de onderstaande tabel zijn de opbrengsten van de twee mengsels te zien:

Tabel 1. Opbrengst van gras-erwten en gerst-erwten

Variant	Gezaaid		Geoogst					
	Graan of gras	Erwten	Totaal	Graan of gras		Erwt		Onkruid
	kg/ha		t/ha	t/ha	%	t/ha	%	%
Gras-erwten	35	160	10,2	1,8	18	8,2	80	2
Gerst-erwten	40	160	10,1	2,5	25	6,7	75	0

De opbrengst is vergeleken met andere percelen erg goed en de gras-erwten en de gerst-erwten zijn grotendeels met elkaar te vergelijken. Wel is te zien dat in de gras-erwten meer onkruid aanwezig is. Omdat het doel van de teelt was om aan graslandvernieuwing te doen, werd na de oogst van de gerst-erwten nogeens grasklaver ingezaaid. De grasklaver die onder de gras-erwten vandaan kwam is nog doorgezaaid omdat de stand zo hol was. De grasklaver van beide varianten is in het najaar ook nog een keer bemonsterd. De resultaten hiervan zijn in tabel 2 weergegeven.

Tabel 2. Grasklaver productie na gras/gerst-erwten

	Snedes	Productie	Gras	Witte klaver	Rode klaver	Onkruid
		t ds/ha	%			
Grasklaver na gras/klaver-erwten	Sept	2,4	33	19	46	3
	Nov	1,2	56	48	4	16
Grasklaver na gerst-erwten	Nov	1,9	93	1	1	5

Het gras na de gras-erwten is twee keer bemonsterd: 1 keer in september en 1 keer in november. De herinzaai van gras/klaver na de gerst-erwten is maar 1 keer bemonsterd. Wat opvalt is een hoog rode klaver gehalte in de september snede terwijl de witte klaver zich slecht heeft ontwikkeld. Waarschijnlijk kan de witte in vergelijking met de rode de concurrentie met de erwten minder goed aan. Rode klaver gaat tenslotte de lucht in, dat ook te zien was: rode klaver stak er boven uit. Na begrazing is de rode klaver echter grotendeels weggevreten (4% in de november snede). Het hogere percentage onkruid in de november snede na gras-erwten bestaat voornamelijk uit distels, zuring en muur. Met name de distels en de zuring is door de koeien tijdens de beweiding laten staan.

Onderstaande tabel (3) geeft de voederwaarden van de kuilen grasklaver-erwten en gerst-erwten. Beide kuilen zijn goed gelukt. Het doel van de teelten was een beter eiwitrijk basis voer te verkrijgen, dit is gelukt in vergelijking met mais en grasklaverkuilen. De kuilen zijn qua energie goed, eiwit redelijk en zetmeel ook redelijk.

Tabel 3. Voederwaarde

Kuil	DS	NH ₃	pH	VEM	DVE	OEB	Ruw eiwit	Ruwe celstof	Ruw as	Zetmeel	VCOS%	Suiker
Grasklaver-erwten	313	9	4,4	941	63	52	175	223	89	194	78,8	11
Gerst-erwten	399	7	4,7	938	61	42	166	203	70	250	77,5	11

Grasklaver-erwten vs. Gerst-erwten

Zoals uit de bovenstaande voederwaarde tabel blijkt ontlopen de voederwaardes van gras-erwten en voedererwten elkaar niet veel. Ook uit andere experimenten blijkt dat gerst-erwten meer zetmeel bevat en dat gras-erwten meer eiwit bevat. De VEM waarde van gerst-erwten is over het algemeen lager dan bij gras-erwten met name als het gerstpercentage hoger is. Dit is echter een beetje een vertekend beeld daar de VEM waarde van graan-GPS wordt onderschat. Ook qua productie ontlopen de twee gewassen elkaar niet veel. De producties uit dit experiment vormen wel de bovenkant van wat mogelijk is. Gemiddeld liggen de producties eerder rond de 7-8 t ds/ha. Een groot verschil tussen gras-erwten en gerst-erwten is echter de onkruidonderdrukking en mogelijkheden van onkruidbestrijding. Een groot nadeel van gras-erwten is dat als het tegelijkertijd gezaaid wordt, eigenlijk geen onkruidbestrijding meer mogelijk is. Grasklaver kan namelijk niet geëgd worden. De enige manier om aan onkruidbestrijding te doen is dus om de grasklaver er pas later onder te zaaien. Dat betekent echter wel dat van de grasproductie minder verwacht kan worden. Gras-erwten is biologisch dus een moeilijke teelt die alleen op de schoonste percelen gedaan kan worden.

Ellen Heeres en Udo Prins
e.heeres@louisbolk.nl en u.prins@louisbolk.nl